

Oslo kommune
Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
E-post: postmottak@kmd.dep.no

Dato: 07.04.2017

Deres ref: 16/4336 Vår ref (saksnr): 201605016-13 Saksbeh: Inge Haraldstad, 23461761 Arkivkode: 410

HØRING - NOU 2016:18. HJERTESPRÅKET - FORSLAG TIL LOVVERK, TILTAK OG ORDNINGER FOR SAMISKE SPRÅK. OSLO KOMMUNES HØRINGSUTTAELSE

Det vises til høringsbrev 13.12.2016 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet vedrørende ovennevnte sak. Oslo kommune fikk forlenget høringsfristen med 3 uker.

Oslo kommune avgir følgende høringsuttalelse til Kommunal- og moderniseringsdepartementets:

1. Det samiske språkområdet - samisk språk i forvaltningen m.m.:

Utvalget konstaterer at språkkrettigheter i hovedsak er begrenset til forvaltningsområdet for samisk språk, som i dag utgjør ti kommuner. Med utgangspunkt i internasjonale forpliktelser, legger utvalget til grunn at det foreligger språkkrettigheter for alle samiske språk i de tradisjonelle språkområdene, og i de områder hvor samer er bosatt i et betydelig antall - som i Oslo.

- Samene er et urfolk. Oslo kommune støtter viktigheten av samiske språkkrettigheter, men mener at noen av forslagene er for omfattende, uten at de økonomiske og administrative konsekvensene er tilstrekkelig utredet.

Utvalget foreslår at Oslo, sammen med Tromsø, Bodø og Trondheim skal være storbykommuner med særlig ansvar for samisk språk. Med dette mener utvalget forpliktelser knyttet til samiske språk i offentlig tjenesteyting. Kommunene skal i særlig grad legge til rette for samiskspråklige. Da vil Oslo kommune, etter utvalgets forslag, bli en del av det samiske språkområdet. Utvalget foreslår at kommunene som inngår i det samiske språkområdet skal fastsettes i sentral forskrift til sameloven.

- Forslaget om at Oslo skal bli en storbykommune med et særlig ansvar for samisk språk, går etter kommunens syn for langt og det anses som lite naturlig at kommunen skal ha

Byrådsavdeling for oppvekst
og kunnskap

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no
Org.nr.: 974767597

et slikt særskilt ansvar med de forpliktelser forslaget legger opp til. Oslo kommune støtter ikke forslaget.

- Utvalget foreslår ikke at norsk og samisk skal være likestilte språk i Oslo kommune. Likevel foreslås en rett til både skriftlig og muntlig svar på samisk for alle henvendelser til kommunen. Slik kommunen forstår forslaget, følger dette av forslaget om at Oslo kommune skal være storbykommune og dermed omfattes av det samiske språkområdet. Forslaget vil kunne medføre store administrative og økonomiske konsekvenser for kommunens mange virksomheter. Konsekvensene, og omfanget av forslaget er vanskelig å beregne, og utvalget har etter kommunens syn ikke foretatt en tilstrekkelig konsekvensutredning av forslaget. Oslo kommune vil ut fra foreliggende materiale, ikke kunne støtte forslaget. Oslo kommune mener at plikten til å besvare samiske henvendelser på samisk bør begrenses til å gjelde for de kommuner der samisk og norsk språk skal være likestilt.
- Oslo kommune stiller seg i utgangspunktet positiv til forslaget om at kommunens forskrifter med betydning for den enkeltes rettsikkerhet, pasientsikkerhet og regler med stor betydning for samisk befolkning skal oversettes til samisk. Omfang og konsekvensene av en slik endring er imidlertid ikke tilstrekkelig utredet i NOU 2016:18, og Oslo kommune forutsetter en grundigere konsekvensutredning før lovforslaget fremmes.
- Kommunen legger samme forutsetning til grunn når det gjelder forslaget om oversettelse av informasjon, skjema, standardiserte brev og viktig offentlig informasjon av særlig betydning for samer. Oslo kommune er inne i en omfattende digitaliseringsprosess med målsetting å gjøre kommunikasjonen med kommunen enklere og raskere for innbyggerne. I dette arbeidet vurderes også de ulike språkutfordringene som ligger i håndteringen av Oslo som den flerkulturelle kommunen. I dette arbeidet kan det bl.a. være det naturlig for Oslo kommune å søke bistand fra/samarbeid med de kommunene som foreslås som språkvitaliseringskommuner.

2. Navn på kommuner

Utvalget foreslår samiske navn på storbykommunene med særlig ansvar for samiske språk, og utvalget vil oppfordre Oslo kommune til å starte prosessen med å få fastsatt offisielle samiske navn på storbykommunen.

- Oslo kommune støtter ikke forslaget om at Oslo kommune skal bli en storbykommune med et særlig ansvar for samisk språk, men anser det som naturlig, som landets hovedstad, at det også er offisielle samiske navn på byen.

3. Helse- og omsorgssektoren

Vedrørende kapittel 13, punkt 13.9 *Utvalgets vurderinger, avsnittet Særlig om barnevern (s 162):*

Utvalget mener at samiske barns språklige og kulturelle rettigheter i henhold til Barnevernkonvensjonen må sikres ved offentlige omsorgstiltak og at barnevernet må ha

kompetanse til å ivareta barnas rett til språk og kultur, og mener at det må inntas en presisering om dette i barnevernloven.

- Oslo kommune viser til NOU 2016: 16 *Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*, kapittel 3 «Tilpasning av loven til samfunns- og kunnskapsutviklingen – tidsriktighet», punkt 3.6.4 «Utvalgets vurdering og forslag», andre avsnitt s. 35: Barnevernutvalget har her foreslått at den overordnede bestemmelsen om barnets beste i ny barnevernlov § 2 tredje ledd presiserer at barnets og foreldrenes etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn er ett av de momenter som skal vurderes når det tas stilling til hvilken løsning som er til beste for barnet. Utvalget presiserer at dette også vil omfatte samisk språk og kultur. Oslo kommune kan på den bakgrunn ikke se at det er grunnlag for at det bør inntas eksplisitt om samisk i barnevernloven, da dette er inntatt i forslaget til ny barnevernlov § 2.

4. Samiskopplæring i grunnskole og videregående skole

Utvalget foreslår: «*Skoleeiers ansvar for å informere om rett til opplæring i og på samisk lovfestet*».

- Oslo kommune støtter forslaget. Det er viktig at samiske elever og foresatte gjøres kjent med rettighetene til opplæring i og på samisk for at de skal kunne benytte seg av disse rettighetene.

Utvalget foreslår: «*Retten til opplæring på samisk utenfor språkbevarings- og språkvitaliseringskommuner, styrkes ved at minstekravet på ti elever reduseres til tre elever.*»

- Oslo kommune støtter ikke dette forslaget. I dag er det kun fire elever i grunnskolen som har samisk som førstespråk i Oslo. En utvidelse av rett til opplæring på samisk når det er tre elever som melder et ønske om dette, kan innebære at gruppene blir svært små og vil ha høy grad av aldersblanding. I tillegg vil det være vanskelig å rekruttere kvalifiserte lærere som kan gi opplæring på samisk. Det er i dag, selv for Oslo, utfordrende å finne kvalifiserte lærere til opplæringen i samisk som første- og andrespråk. Et slikt forslag vil også kunne bli svært krevende å gjennomføre for mindre kommuner enn Oslo.
- For øvrig vil kommunen påpeke at det i forslag til endring av opplæringsloven står følgende til § 6-2: "I det samiske språkområdet har alle i grunnskolealder rett til opplæring i og på samisk". Storbykommuner med særskilt ansvar for samiske språk, vil da også etter utvalgets forslag være en del av det samiske språkområdet. Kommunen går utfra at alle i grunnskolealder i de fire storbykommunene ikke skal ha rett til opplæring i og på samisk. Det bør derfor presiseres i § 6-2 at språkområdet i denne sammenheng ikke omfatter storbykommunene.

Utvalget foreslår: "*Utvalget vil innføre et eget fag i samisk kultur og historie for elever i språkvitaliseringskommuner og storbykommuner som følger kunnskapsløftet samisk, men ikke har opplæring i samisk som første- eller andrespråk*".

Utvalget foreslår: "*Utvalget vil stille krav om at språkvitaliseringskommuner og storbykommuner som et minimum har en samisk profilskole*".

- Utvalgets forslag vil kunne få betydelige økonomiske og organisatoriske konsekvenser for kommunene som ikke i tilstrekkelig grad er utredet.
- Etter utvalgets forslag vil Tromsø, Bodø, Trondheim og Oslo vil være storbykommuner som skal ha en samisk profilskole. Kommunen forstår det slik at en profilskole skal ha elever både med og uten samisk bakgrunn. Hvis det skal utpekes storbykommuner må det gå tydelig frem om samisk profilskole som et minimum skal bestå av bruk av Læreplanverket etter Kunnskapsløftet – Samisk (LK06S), om samtlige elever ved en profilskole skal følge LK06S, eller om dette bare gjelder samiske elever.
- Oslo kommune vil understreke at det må være foresattes og elevens valg hvorvidt eleven skal følge LK06S. En samisk profilskole må derfor også tilby opplæring etter det ordinære læreplanverket.
- Utvalget foreslår også at elever på en profilskole som ikke har opplæring i samisk som første- og andrespråk, skal ha det samme timetallet som elever som får slik opplæring. Det samme timetallet kan sikres ved at elevene som ikke har opplæring i samisk, i stedet får opplæring i et nytt fag med samisk kultur, historie og språk. Det antas at bakgrunnen for disse forslagene er at opplæringen i samisk kan oppleves lite attraktiv fordi den enten forutsetter at elevene får lengre skoledag eller at elevene får mindre tid til andre fag.
- Oslo kommune vil understreke at det må være elevenes og foresattes valg hvorvidt elevene skal ha det nye faget i samisk kultur, historie og språk, og hvorvidt de skal ha det samme totaltimetallet som elever som får opplæring i samisk som første- eller andrespråk.
- Opplæring etter LK06S kan gis på norsk eller samisk. Begge deler vil forutsette at lærerne har kompetanse knyttet til det samiske innholdet i disse læreplanene. Dersom opplæringen skal gis på samisk, vil det også forutsette god språkkompetanse i samisk. Det er allerede utfordrende å finne kvalifiserte lærere til opplæringen i samisk som første- og andrespråk. Erfaringene tilsier at det vil bli svært vanskelig å rekruttere nok kvalifiserte lærere til en profilskole i Oslo.

Utvalget foreslår: *"Elevene skal ha rett til samiskopplæring etter sterke tospråklige opplæringsmodeller. Dette skal gjelde både elever med samisk som førstespråk og elever med samisk som andrespråk"*

- Oslo kommune støtter ikke forslaget dersom det innebærer at samisk må være det språket som brukes i klasserommet også i andre fag enn samisk. Dersom forslaget kun innebærer at elever som får fjernundervisning eller elever som får undervisning i samisk som første- eller andrespråk med lærer til stede, skal ha rett på hospiteringsopphold eller «språkbadssamlinger», støtter Oslo kommune forslaget under forutsetning av at kommunen blir tilført tilstrekkelig finansiering. Slik hospiteringsopphold/språkbad vil medføre at voksne må reise sammen med elevene til samlingene.

Utvalget foreslår: *"For å styrke fjernundervisningen, gis elevene rett til å delta i samiske "språkbadssamlinger. Utvalget mener at språkressurssentrene må få i oppgave å*

koordinere fjernundervisningstilbudene i de ulike samiske språkene til elever i hele landet i samarbeid med fylkesmenn, fylkeskommuner og kommuner".

Utvalget foreslår: "Utvalget mener det må bli satset mer på gode teknologiske løsninger for fjernundervisning. Bruk av teknologiske løsninger bør inngå i lærerutdanningene.

- Under forutsetning av tilstrekkelig finansiering støtter Oslo kommune forslagene om "språkbadssamlinger", samt de andre forslagene knyttet til fjernundervisning. Det er viktig at fjernundervisningstilbudet fungerer godt slik at det i størst mulig grad blir et likeverdig tilbud for dem som ikke kan få opplæring i samisk med lærer til stede. Oslo kommune benytter fjernundervisning for elever i videregående skole når det er vanskelig å finne kvalifiserte lærere.

Utvalget foreslår: "Utvalget anbefaler å bruke forskriftshjemmelen i opplæringsloven § 6-3 andre ledd til å sikre flere samiske opplæringstilbud på videregående nivå".

- Oslo er ikke en av de fylkeskommunene som utvalget mener bør legge til rette for et videregående opplæringstilbud etter Kunnskapsløftet - Samisk. Utvalget foreslår imidlertid at det bør vurderes om det er andre skoleeiere som bør være forpliktet til å gi samisk tilbud, enten gjennom bruk av Kunnskapsløftet - Samisk, eller ved å ta i bruk de samiske læreplanene for fellesfagene. Forskriftshjemmelen er fleksibel og åpner for at en evt. forpliktelse kan tilpasses skoleeiers kapasitet, for eksempel ved at det gis opplæring på samisk i ett eller flere fag.
- Oslo kommune ser ønsket om at elever som har fått opplæring på samisk i grunnskolen, kan fortsette med dette i videregående skole. Dette kan f.eks. gjelde ungdom som flytter fra Finnmark til Oslo. Oslo kommune støtter imidlertid ikke et forslag som kan innebære at kommunen blir pålagt å gi opplæring på samisk i ett eller flere fag i videregående skole. Det er i dag vanskelig å rekruttere samiskspråklige lærere som kan undervise i samisk på videregående skole. Det vil være enda vanskeligere å finne lærere som både er kvalifisert i samisk og som samtidig innehar de nødvendige kvalifikasjoner til å undervise i fag. Dette vil være utfordrende selv om tilbudet avgrenses til ett eller flere fellesfag. Oslo kommune anser også at det nok vil være svært få som vil ønske opplæring på samisk innenfor samme fag og nivå.

Forslag som ikke er med i utvalgets liste over tiltak:

Utvalget skriver: "Utvalget har i sitt møte med kommunene fått høre at tilskuddsordningen ikke dekker de reelle kostnadene skolene har til å gi samisk opplæring. Lønninger og de generelle kostnadene har økt mer enn den årlige prisjusteringen. Gode økonomiske rammebetingelser er avgjørende for at kommunene kan gi alle elever en god og tilpasset opplæring i og på samiske språk. Utvalget mener derfor at timesatsen i tilskuddsordningen må økes".

- Oslo kommune støtter ovennevnte vurdering. Dagens tilskuddsordning dekker langt fra de reelle utgiftene som Oslo kommune har til opplæring i samisk.

5. Rekruttering av personale med kompetanse i samiske språk og samisk kultur

Utvalgets forslag: *"Utvalget anbefaler at det etableres en ordning med studiehjemler som åpner opp for at lærere som underviser i samisk med midlertidig ansettelse, kan ta formell pedagogisk utdanning"*.

- Oslo kommune støtter forslaget. Tildeling av studiehjemler forutsetter i dag at læreren er fast ansatt og har formell pedagogisk utdanning. Flere av dem som har undervist i samisk i Oslo de siste årene, har ikke hatt formell pedagogisk utdanning og har ikke hatt fast ansettelse. De har derfor ikke vært i målgruppen for studiehjemlene.
- Oslo kommune vil også påpeke at lærerutdanningene innenfor samisk hovedsakelig gis i Nord-Norge. Det er viktig at samarbeidet de samiske språksentrene har hatt med høyskoler og universitet om å tilby samiskspråklig utdanning videreføres, da mange av disse kompetansegivende kursene har hatt stor oppslutning.
- Den største hindringen for å få til et godt og stabilt opplæringstilbud innenfor samisk opplæring er mangelen på kvalifiserte lærere.
- Oslo kommune tilrår at det opprettes desentralisert lærerutdanning i Oslo-regionen for personer som ønsker å undervise i eller på samisk. Disse studentene kan være formelt tilknyttet, og gå opp til eksamen ved en av høyskolene/universitetene i Nord-Norge, men få undervisning i Oslo. Det er også mulig å tenke seg en kombinasjon av fjernundervisning, samlinger i Oslo og samlinger på høyskolene/universitetene i Nord-Norge.

6. Samiskspråklig barnehagetilbud

Utvalget foreslår at kommunen har plikt til å tilby samiskspråklig barnehagetilbud etter en sterk språkmodell til alle samiske barn hvor foreldrene ønsker det. Kommunens plikt lovfestes i barnehageloven.

- Oslo kommune tilrår at det ikke innføres en slik plikt, men at kommunene skal tilstrebe og etablere et slikt tilbud der det er samiske barn og hvor foreldrene ønsker det. Den største hindringen for å kunne oppfylle en slik plikt er mangel på samiskspråklige barnehagelærere. Det vises til punkt 5 hvor kommunen tilrår at det bør opprettes desentraliserte studieplasser for samisk lærerutdanning; tilrådommen gjelder også samisk barnehagelærerutdanning.
- Oslo kommune har etablert en egen samisk barnehage sentralt i Oslo som tilbyr samiskspråklig barnehagetilbud etter en sterk språkmodell.

Utvalget mener kommunene må avdekke etterspørsel etter samiske barnehagetilbud, og plikter å dimensjonere tilbudet i tråd med etterspørsel.

- Oslo kommune er i mot at det skal innføres en plikt til å dimensjonere tilbudet i tråd med etterspørsel. Etterspørselen kan variere mye fra år til år, og en slik plikt vil kunne få store økonomiske og administrative konsekvenser. Samisk barnehage i Oslo kommune har per i dag plass til 25 barn og Oslo kommune mener dette ivaretar behovet i Oslo på en god måte.

7. Økonomiske konsekvenser

- Oslo kommune viser til usikkerheten i kostnadsanslag av tiltakene som omtales i utredningen. Oslo kommune forutsetter at tiltak som skal gjennomføres kostnadsberegnes og at kommunesektoren gis kompensasjon for økte utgifter knyttet til tiltakene.
- I tillegg til vurderingene av økonomiske og administrative konsekvenser i punkt 1 i saken, vil Oslo kommune også understreke at forslagene vedrørende grunnskole og videregående opplæring vil ha betydelige økonomiske og administrative konsekvenser. Staten dekker kun en mindre del av de faktiske utgiftene til denne opplæringen nå.

Med hilsen

Tone Tellevik Dahl

Godkjent elektronisk

Vedlegg: 1. Vedlegg: Oslo kommunes høringsuttalelse til NOU 2016-18 Hjertespråket - forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk. Byrådssak 1028/17